

Тенденції та суперечності на етапах становлення та розвитку університетської освіти Польщі (XX – початок XXI століття)

Корнійчук Михайло Валерійович¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2025	Освіта/Педагогіка	378:001.895(438)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14881965>

Анотація. У статті проаналізовано ключові історичні тенденції та суперечності розвитку університетської освіти Польщі в XX – на початку XXI століття, що вплинули на формування сучасної освітньої системи. Висвітлено етапи становлення університетської освіти, включаючи період соціалістичної ідеології, реформаторські процеси 60-х років XX століття та постсоціалістичні трансформації після 1989 року. Розглянуто роль Болонського процесу та європейської інтеграції у модернізації вищої освіти, впровадженні трициклової системи навчання та Європейської кредитної трансферної системи (ECTS), що забезпечило мобільність студентів і викладачів та конкурентоспроможність польських дипломів. Увагу приділено закону «Конституція для науки» (2018 р.), який запровадив нові засади фінансування, автономії та управління університетами, сприяючи інтеграції науки й освіти з потребами суспільства. Підкреслено значення співпраці університетів із бізнесом, адаптації освітніх програм до ринку праці, розвитку міждисциплінарних досліджень. Висвітлено проблеми якості освіти, дефіциту викладачів із науковими ступенями та фінансової підтримки університетів. Наголошено, що польський досвід може стати корисним для реформування системи вищої освіти інших країн, зокрема України.

Ключові слова: університетська освіта, Болонський процес, система вищої освіти Польщі, модернізація, реформи, європейська інтеграція.

Trends and contradictions in the stages of formation and development of university education in Poland (20th – Early 21st Century)

Abstract. The article analyzes the key historical trends and contradictions in the development of university education in Poland during the 20th and early 21st centuries, which shaped the modern education system. The main stages of the establishment of university education in Poland are revealed, including the period of socialist ideology, the reform processes of the 1960s, and post-socialist transformations after 1989. The role of the Bologna Process and European integration in the modernization of higher education is examined, particularly the implementation of the three-cycle system of education and the European Credit Transfer System (ECTS), which enhanced the mobility of students and faculty and ensured the

¹аспірант Житомирського державного університету Імені Івана Франка, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6051-4690>

competitiveness of Polish diplomas in the international labor market. Special attention is given to the adoption of the "Constitution for Science" law (2018), which established new principles for university funding, autonomy, and governance while promoting the integration of scientific research with the practical needs of society. Emphasis is placed on improving the quality of education through the integration of scientific research with societal needs, the development of interdisciplinary studies, and the adaptation of educational programs to the demands of the modern labor market. The interaction between universities and businesses is also analyzed, highlighting its contribution to preparing specialists. The challenges related to the quality of education, the shortage of faculty with high academic qualifications, and issues of financial support for universities are discussed. The article notes that Poland's experience in conducting structural reforms, modernizing educational programs, and increasing university autonomy can be valuable for analyzing the reform processes in the higher education systems of other countries, including Ukraine. The main stages of the integration of Poland's higher education system into the European Higher Education Area are also considered, serving as an example for understanding the processes of adaptation to modern European standards.

Keywords: university education, Bologna Process, higher education system in Poland, modernization, reforms, European integration.

Вступ

Становлення та розвиток університетської освіти в Польщі у ХХ – на початку ХХІ століття є відображенням глобальних соціально-економічних та політичних змін, які відбувалися в Європі та світі. Вища освіта, як одна з ключових інституцій суспільства, зазнавала трансформацій, спрямованих на забезпечення доступності, якості та відповідності викликам часу. Цей період ознаменувався значним розширенням мережі університетів, демократизацією доступу до освіти, інтеграцією Польщі в європейський освітній простір і впровадженням нових підходів до управління освітніми процесами.

Попри значні досягнення, трансформаційні процеси в університетській освіті Польщі супроводжувалися численними суперечностями. Зміна ідеологічного контексту після завершення Другої світової війни, а також перехід від соціалістичної моделі до ринкових умов наприкінці ХХ століття вимагали адаптації освітньої системи до нових реалій. Запровадження Болонського процесу, розвиток приватного сектора вищої освіти, а також модернізація матеріально-технічної бази університетів стали ключовими аспектами реформування. Водночас зберігалися проблеми, пов'язані з якістю освіти, доступом до ресурсів і браком автономії навчальних закладів.

Аналіз історичних тенденцій і суперечностей у розвитку університетської освіти Польщі дозволяє глибше зрозуміти вплив цих процесів на формування сучасної системи освіти, що є важливим у контексті реформування освітньої системи України.

Результати

Період з Другої світової війни до сьогодні характеризується найбільшим поширенням вищої освіти в історії університетів, починаючи з ХІІ століття. Університети у світі збільшилися вдвічі, а кількість навчальних закладів університетського типу значно зросла, що забезпечило доступ до освіти для ширших соціальних та вікових груп [1, с.27]. Цей процес торкнувся й Польщі, де університетська освіта зазнала значних реформ та трансформацій, що дозволило розширити доступ до освіти і зробити її інструментом соціально-економічного розвитку країни.

У післявоєнний період університетська освіта Польщі зазнала значного впливу соціалістичної ідеології [2, с.12]. Університети стали важливим елементом у реалізації державної політики, спрямованої на підготовку фахівців для відбудови економіки та суспільства. У цей період відбувалося стрімке розширення мережі вищих навчальних закладів, зокрема в регіонах, де до цього вони були відсутні. Це забезпечило доступ до

освіти для ширших верств населення, включаючи робітників і селян. Водночас соціалістична система мала певні обмеження, зокрема ідеологічний контроль над навчальними програмами та науковими дослідженнями, що стримувало розвиток академічної свободи.

Шістдесяті роки ХХ століття стали періодом реформ, спрямованих на підвищення ефективності управління університетами, оновлення навчальних програм і розширення студентського контингенту [3, с.77]. У цей час зростає увага до інженерних і технічних спеціальностей, які були важливими для індустріалізації країни. Крім того, збільшується кількість жінок серед студентів, що свідчить про поступову демократизацію доступу до освіти. Також зросла увага до гуманітарних дисциплін, оскільки вони сприяли формуванню критичного мислення та інтелектуального розвитку суспільства.

Водночас система вищої освіти Польщі зіштовхувалася з численними проблемами. Однією з головних була якість навчання, яка страждала через недостатню підготовку викладачів, обмеженість матеріально-технічної бази та перевантаженість навчальних закладів [3;4]. Крім того, централізоване управління обмежувало автономію університетів і можливість впровадження інноваційних підходів у навчальний процес [5, с.67]. Ці виклики ставили під сумнів здатність університетів задовольняти потреби суспільства в умовах динамічних соціально-економічних змін.

З початком трансформаційних процесів у 1989 році польська система вищої освіти зазнала кардинальних змін. Відмова від соціалістичної моделі дозволила університетам отримати більшу автономію, що стало важливим кроком для їх модернізації. Було прийнято низку законодавчих актів, які регулювали діяльність закладів вищої освіти, забезпечували їх незалежність у прийнятті рішень і сприяли залученню зовнішнього фінансування. Цей період також ознаменувався стрімким розвитком приватного сектора вищої освіти, що дозволило задовольнити зростаючий попит на освітні послуги. Водночас приватні університети сприяли формуванню конкурентного середовища у сфері вищої освіти, стимулюючи державні заклади до підвищення якості навчання.

Важливим етапом у розвитку польської університетської освіти стало підписання Болонської декларації у 1999 році. Це дозволило інтегрувати польську систему вищої освіти в загальноєвропейський простір, гармонізувати навчальні програми та впровадити трициклову систему навчання (бакалавр – магістр – доктор) [6]. Запровадження Європейської кредитної трансферної системи (ECTS) сприяло підвищенню мобільності студентів і викладачів, а також покращенню якості освітніх послуг [7]. Польські університети почали активніше співпрацювати з європейськими та світовими навчальними закладами, брати участь у міжнародних програмах обміну та наукових дослідженнях. Це дало змогу студентам і викладачам долучитися до передового світового досвіду, що стало запорукою підвищення якості освіти.

Одним із головних досягнень Болонського процесу стало визнання польських дипломів у країнах Європейського Союзу, що забезпечило конкурентоспроможність випускників на міжнародному ринку праці. Крім того, інтеграція в європейський освітній простір сприяла вдосконаленню стандартів якості освіти, розробці нових навчальних програм і підвищенню професійного рівня викладачів []. Це дозволило польським університетам зміцнити свої позиції серед провідних освітніх і наукових установ Європи.

На початку ХХІ століття польська університетська освіта зіткнулася з новими викликами, зокрема необхідністю адаптації до вимог глобалізації та стрімкого розвитку технологій. Для підвищення конкурентоспроможності університетів було впроваджено низку реформ, спрямованих на забезпечення фінансової стабільності, модернізацію матеріально-технічної бази та вдосконалення управлінських структур. Важливу роль у цьому процесі відіграла Європейська комісія, яка у 2006 році запропонувала дев'ять ключових напрямів модернізації університетів, включаючи:

- 1) подолання бар'єрів між університетами Європи;
- 2) забезпечення справжньої автономії та підзвітності для університетів;
- 3) розробка стимулів зі структурного співробітництва з бізнесом;
- 4) формулювання компетенцій і навичок, необхідних для ринку праці;
- 5) подолання недостатнього фінансування та більш ефективного використання засобів на навчання і науку;
- 6) забезпечення міждисциплінарності та наддисциплінарності;
- 7) актуалізація знання через взаємозв'язок із соціумом;
- 8) винагородження досконалості;
- 9) забезпечення кращого вигляду та привабливості Європейської області вищої освіти та Європейської області наукових досліджень [8].

Аналіз змісту цих дев'яти запропонованих напрямів реформи підкреслює значущість на сучасному етапі збереження автономії університетів, забезпечення якості, подовження зміцнення зв'язків із суспільством, зміцнення міжуніверситетської кооперації.

Прийняття закону «Конституція для науки» у 2018 році стало важливим етапом реформування польської системи вищої освіти [9]. Цей закон забезпечив збільшення фінансування університетів, зростання рівня заробітної плати викладачів і стипендій для студентів та докторантів. Було створено нову систему оцінювання якості наукової діяльності, яка базується на показниках публікаційної активності, участі у міжнародних проєктах і впровадженні інновацій. Так, Конституція для науки підкреслює, що якщо науковці публікують свої наукові досягнення в наукових журналах, що перебувають у міжнародних базах даних, які дають змогу вченим з усього світу отримати доступ до їхнього змісту, то такі публікації мають бути оцінені вище за інші. Оцінка наукових досягнень конкретної людини може бути продемонстрована лише один раз – при оцінці лише однієї дисципліни. З іншого боку, ПАК оцінюватиме якість освіти у вузі загалом. Така оцінка може бути як позитивною, і негативною.

Найкращі академічні університети зможуть боротися за додаткові кошти у рамках циклічної програми «Ініціатива передового досвіду – Дослідницький університет» [2, с.13]. Університети, які працюють принаймні у шести дисциплінах, не мають оцінок В або С, а мають оцінки А або А+, стають претендентами на додаткове фінансування в рамках програми. Умови також включають наявність докторантури та відсутність негативної оцінки програми вузу. Десять найкращих університетів країни можуть отримати не менше 10% коштів, виділених у рамках субсидії протягом 6 років, а інші університети, які формально відповідають вимогам конкурсу, але не увійшли до десятки, – два відсотки цих коштів.

Для академічних університетів із невеликих міст передбачено окремий фінансовий алгоритм розподілу грантів, який враховує їхню специфіку. Окремий фінансовий алгоритм буде надано також державним професійним університетам (тобто колишнім державним вищим професійним школам). Вони також зможуть взяти участь у програмі «Дидактична ініціатива передового досвіду», яка дасть змогу отримати гранти університетам, випускники яких досягають успіху на ринку праці [7].

Законом також передбачено створення програми «Підтримка наукових журналів». До 500 польських наукових журналів матимуть змогу розраховувати на таку підтримку [6]. Таким чином, чинний закон, або Конституція для науки, як його називають у Польщі, системно регулює нові правила роботи університетів, робить особливий акцент на підвищення рівня наукових досліджень та освіти, відкриває нові можливості для розвитку польської науки та підготовки кадрів майбутнього.

Крім того, закон надав університетам більше свободи у формуванні навчальних програм і визначенні стратегій розвитку. Така автономія сприяла покращенню

ефективності управління і забезпечила можливість швидкого реагування на потреби суспільства та економіки.

Значну увагу було приділено співпраці університетів із бізнесом. Польські університети активно розробляють програми, спрямовані на підготовку фахівців, затребуваних на ринку праці, впроваджують навчальні курси, орієнтовані на розвиток практичних навичок, та сприяють комерціалізації наукових досліджень. Такий підхід дозволяє інтегрувати освіту з економікою, що є важливим фактором у забезпеченні інноваційного розвитку країни. Водночас співпраця з бізнесом створює можливості для студентів здобувати практичний досвід і розвивати кар'єру ще під час навчання.

Важливо відмітити, що приватний сектор вищої освіти продовжує відігравати важливу роль у Польщі. У більшості випадків приватні навчальні заклади швидше, ніж державні, реагують на запити економіки перехідного періоду та діють ефективніше. Крім того, утворення ЗВО приватного типу стало стимулом для регіонального розвитку в Польщі. Перевагою приватного сектора вищої освіти є й той факт, що управлінські рішення ректор приймає одноосібно, внаслідок чого ЗВО діють більш гнучко та швидко, що дозволяє швидше реагувати та пристосовуватися до мінливих потреб попиту на освітні послуги на ринку праці.

Незважаючи на те, що рівень навчання в таких закладах залежить винятково від кваліфікованості професорсько-викладацького складу, матеріально-технічного забезпечення, а також від наявності міжнародних контактів, що забезпечують можливість практики та стажування, на даному етапі реформування освіти у Польщі вони створюють неабияку конкуренцію державним навчальним закладам. Приблизно 12 приватних навчальних закладів перебувають на верхніх позиціях у різноманітних рейтингових оцінках, висвітлених у публікаціях окремих закладів, польських тижневиках, які формують суспільну думку.

Подібні погляди щодо рівноцінного функціонування приватного сектора вищої освіти поряд із державним висловлює Ю. Грищук. Автор наполегливо відстоює позицію, що процес приватизації і просторової реструктуризації вищої освіти в Польщі може відіграти важливу роль у вирівнюванні шансів розвитку країни. Проблеми однакового ставлення до студентів державних та приватних ЗВО були відображені у державній декларації «Освіта заради прогресу».

У статті Ю. Грищук також обговорюються питання просторової реструктуризації вищої освіти Польщі, ролі університетів та коледжів у формуванні національної еліти, зміни у просторовому розміщенні приватних вищих навчальних закладів і коледжів в умовах їх функціонування [10, с. 75].

Аналіз наукової літератури з досліджуваного питання дозволяє окреслити такі негативні сторони розвитку приватного сектора: існування значної кількості закладів із низькою якістю викладання, наявність проблеми нестачі кадрів з ученими званнями та науковими ступенями тощо. Водночас приватні навчальні заклади можуть собі дозволити, зважаючи на прибутки та можливість самостійного управління ними, запрошувати на викладання провідних вчених із відомих польських академічних центрів, зокрема Варшави, Кракова, Познаня, Вроцлава, Гданська тощо, сучасну інфраструктуру, навчальне обладнання. Завдяки цьому вони володіють значними, у порівнянні з державними ЗВО, конкурентними перевагами.

Підсумовуючи викладене, хочемо зазначити, що розвиток приватного сектора університетської освіти у Польщі в подальшому, враховуючи демографічний спад, насиченість ринку праці спеціалістами таких профілів, як менеджмент, маркетинг тощо, може зазнати значних випробувань. Тому для підтримки свого існування більшості навчальних закладів потрібно буде переглянути та урізноманітнити пропозиції щодо підготовки спеціалістів відповідно до потреб ринку праці, регіону та глобальних змін, збільшити свою значущість у напрямку стимулювання регіонального розвитку,

створення регіональних інноваційних мереж, використання передових технологій у навчально-дослідній діяльності та ін.

Незважаючи на суттєві зрушення в плані реформування польської системи університетської освіти та управління нею, до сьогодні існують питання, які є актуальними не лише для Польщі, а й для України. В. Сівінські серед актуальних проблем у польській університетській освіті називає такі:

- наявність великої роздробленості спеціальностей, що утруднює навчальний процес та визначення основного напрямку розвитку та впровадження нововведень;
- збільшення самостійності в користуванні господарськими об'єктами навчальних закладів;
- збереження зовнішнього (державного) контролю якості навчання та присвоєння наукових ступенів (на сьогодні цим займається Центральна комісія з видачі наукових ступенів та вченого звання). Автор рекомендує зробити Центральну комісію частиною Державної акредитаційної комісії, що виконуватиме два види діяльності: контроль якості навчання та присудження наукових ступенів та вчених звань;
- контроль над податковими органами самостійності навчальних закладів;
- законне обмеження працевлаштування викладачів у кількох ЗВО з метою покращення якості викладання;
- вирішення дискусійного питання щодо зовнішнього оцінювання якості навчання, критеріїв присудження наукового ступеня і вченого звання Науковою акредитаційною комісією та Головною радою ЗВО (RGSzW) (автор не бачить доцільності діяльності Головної ради ЗВО [1;8];
- потреба на ринку Польщі робітничих спеціальностей (зварників, слюсарів, токарів, каменярів тощо);
- розробка стратегії регіонального розвитку Польщі, що відповідатиме головним положенням Лісабонської стратегії і Болонського процесу [11].

Вирішення зазначених та інших проблем вимагає вдосконалення політико-правового, фінансово-економічного, організаційно-управлінського механізмів регулювання модернізаційних процесів в університетській освіті.

Як бачимо, сьогодні Польща, як і будь-яка країна Європи, що інтенсивно проводить освітню політику, спрямовану на входження в Єдиний освітній простір, перебуває у колі таких важливих для її подальшого розвитку і здобуття престижного місця у світі процесів трансформації, як інтеграція в Європейський Союз та включення до глобального інформаційного суспільства.

Польща бере активну участь у формуванні Європейського простору вищої освіти, сприяючи впровадженню єдиних стандартів якості, розвитку мобільності студентів і викладачів, а також посиленню міжнародного співробітництва. Участь у таких програмах, як Erasmus+, Horizon Europe та інших, дозволяє польським університетам обмінюватися досвідом із закордонними партнерами, розробляти спільні наукові проекти та залучати іноземних студентів [12, с.41].

Особливу увагу приділяють розробці навчальних програм англійською мовою, що сприяє інтернаціоналізації освіти та залученню студентів з інших країн. Крім того, польські університети активно впроваджують сучасні технології в навчальний процес, розробляють дистанційні курси та створюють умови для навчання людей із обмеженими можливостями [12]. Це відкриває нові перспективи для розвитку освіти та забезпечує її доступність для ширших верств населення.

Отже, модернізація університетської освіти Польщі має глибоке історичне підґрунтя, яке характеризується послідовним розвитком і адаптацією до нових соціально-економічних та освітніх викликів. Упродовж цього часу було організовано

численні дискусії, конференції та заходи, спрямовані на створення ефективної та зрозумілої системи, яка відповідала б потребам як освітянської спільноти, так і здобувачів освіти. Значну увагу приділяли активізації академічного середовища та впровадженню нової операційної філософії, заснованої на принципах Національної рамки кваліфікацій. У рамках цих ініціатив проводилися Болонські семінари, розроблялися десятки проектів, організовувалися зустрічі, публікувалися матеріали та проводилися презентації, які доводили важливість і практичну користь нових підходів до формування освітніх програм, орієнтованих на потреби сучасного суспільства та ринку праці.

Ключовою метою системи, заснованої на результатах навчання, було забезпечення прозорості, порівнянності та ясності структур вищої освіти в європейському контексті. Болонський процес, у свою чергу, передбачав розвиток різноманітних форм, програм і типів закладів вищої освіти, а також створення умов для взаємного визнання досягнень і кваліфікацій студентів. Інструментом реалізації цих завдань стали Європейська та Національна рамки кваліфікацій, які покликані уніфікувати підходи до побудови освітніх програм і сприяти інтеграції в європейський простір освіти. Розробка та впровадження цих рамок у Польщі були визначені Бергенським комюніке 2005 року (щодо вищої освіти) та Рекомендаціями Європейського парламенту 2008 року (щодо всієї системи освіти). Ці документи заклали основу для системних реформ, спрямованих на вдосконалення освітніх пропозицій відповідно до реальних потреб навколишнього середовища та сучасних тенденцій розвитку європейської освіти.

Поправка до Закону про університетську освіту у вересні 2010 року призвела до впровадження Національної рамки кваліфікацій у систему освіти в Польщі. Після набуття ним чинності університети отримали автономію у створенні галузей навчання та формуванні навчальних програм. Але це вимагало самостійного складання програм за методикою KRK, що виявилось непростим завданням. Щоб допомогти університетам запровадити культуру результатів навчання, досвідчені експерти, об'єднані в регіональні команди, розробили типові описи результатів навчання, які потім оприлюднили у формі нормативного акту (Постанова Міністра науки і вищої освіти від 4 листопада 2011 р.).

Рамка кваліфікацій, що ґрунтується на результатах навчання, зміщує фокус з (традиційного) вирівнювання на основі інституційних категорій (та попередньо сформованих уявлень про інституційну ієрархію) на вирівнювання на основі передбачуваних і очікуваних знань, навичок і компетенцій.

Умовою запровадження KRK була зміна способу формування навчальних програм. Вони повинні були зосередитися не лише на описі змісту, але, перш за все, на досягнутих результатах навчання. Впроваджуючи їх, університети мали змогу диференціювати свої навчальні програми, самостійно називати їх і визначати обсяг змісту, який мав призвести до досягнення конкретних результатів. Водночас це означало підвищення відповідальності університетів за якість та ефективність пропонованих програм.

Запровадження NQF також було спрямоване на підвищення якості та різноманітності освітньої пропозиції польських університетів. Навчальні програми мали бути краще адаптовані до очікувань, можливостей і схильностей студентів, що особливо важливо в умовах масової освіти та зростання кількості «нетрадиційних» студентів. Природним наслідком цих змін мала стати диверсифікація компетенцій випускників та їх краще пристосування до потреб ринку праці, що призвело до збільшення можливостей працевлаштування.

У контексті нашого аналізу, наведемо рейтинг польських університетів та розглянемо їх досягнення у 2024 році (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг польських університетів та їх досягнення у 2024 році

Місце	Університет	К-сть ст-в	Найкращі напрямки навчання	Особливості
1	Варшавський університет	> 36000	Журналістика, філософія, астрономія, фізика, географія, історія, інформатика, економіка, політологія, тощо	Найбільший університет у Польщі, новий медичний факультет, член 4EU+ Alliance
2	Ягеллонський університет у Кракові	≈ 33500	Біотехнологія, медична аналітика, сестринська справа, право, громадське здоров'я	Один з найстаріших університетів, член UNA Europa
3	Варшавський технологічний університет	≈ 21000	Біотехнологія, автоматизація, електроніка, інформатика, механіка	Член ENHANCE, фокус на нових технологіях
4	Університет науки і технологій AGH	≈ 18000	Біомедична інженерія, мехатроніка, електроніка, космічні технології	Мультидисциплінарний підхід, член UNIVERSEN
5	Гданський технологічний університет	> 20000	Управління простором, інженерна екологія, хімічні технології	Член ENHANCE, висока працевлаштування випускників
6	Університет ім. Адама Міцкевича в Познані	> 28000	Археологія, англійська філологія, польська філологія, туризм	Традиції з 17 століття, член EPICUR
7	Вроцлавський університет науки і техніки	> 20000	Будівництво, хімічна інженерія	Четверте місце серед технічних університетів, член Unite.
8	Технічний університет Лодзі	> 10000	Не вказано	Унікальний кампус, член ECIU
9	Познанський технічний університет	≈ 10000	Автоматизація, робототехніка, логістика	Центр авіаційної освіти, лабораторія SkyLab
10	Варшавський медичний університет	≈ 10000	Медицина, стоматологія, сестринська справа	Багато наукових гуртків, проект Diversity x WUM
11	Сілезький технологічний університет	> 18000	Гірничо-геологічна інженерія, біомедична інженерія, архітектура	Член EURECA-PRO, високий рейтинг в технічних дослідженнях

Рейтинг польських університетів у 2024 р. демонструє значний прогрес і різноманітність освітніх пропозицій, що відповідають сучасним вимогам ринку праці. Варшавський університет, як лідер, підтверджує свою позицію завдяки широкому спектру найкращих напрямків навчання, що включають не лише традиційні дисципліни, але й нові, інноваційні програми. Ягеллонський університет також зберігає свою історичну значущість, продовжуючи конкурувати у медичних науках та інших галузях.

Варшавський технологічний університет і AGH University of Science and Technology акцентують увагу на технічних і інженерних спеціальностях, що відповідає глобальним трендам у технологічному розвитку. Гданський технологічний університет та Університет Адама Міцкевича в Познані також демонструють високу якість освіти, підтверджуючи свою конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Вроцлавський університет науки і техніки та Технічний університет Лодзі відзначаються інноваційними підходами до навчання та активною участю в наукових дослідженнях. Познанський технічний університет, з унікальними лабораторіями та програмами, пропонує спеціалізації, які відповідають вимогам сучасного світу.

Варшавський медичний університет і Сілезький технологічний університет також займають важливі місця в рейтингу, пропонуючи якісну освіту та можливості для розвитку студентів. Загалом, польські університети демонструють динамічний розвиток, орієнтуючись на інновації, міждисциплінарність та адаптацію до потреб суспільства, що сприяє підвищенню якості вищої освіти в країні.

Отже, на перший рік навчання у 2024/2025 навчальному році в університетах Польщі, підпорядкованих Міністру науки, з 1 жовтня 2024 р. прийнято:

Всього: 462 363 особи, в тому числі:

- на навчання першого ступеня та магістратуру тривалого циклу^ 347 389 осіб;
- на навчання другого ступеня: 114 974 чол.

До державних університетів були прийняті:

- Усього: 310 812 – з них 79 939 для навчання другого ступеня;
- у тому числі на денній формі навчання: 245 104 – з них 56 269 на другому ступені навчання.

До недержавних університетів (зокрема Люблінського католицького університету Івана Павла II) були прийняті:

- Усього: 151 551 – з них 35 035 для навчання другого ступеня;
- у тому числі на денну форму навчання: 45895 – у тому числі на другу ступінь навчання 5838 осіб.

Ці дані підкреслюють значний розвиток і розширення системи вищої освіти Польщі, демонструючи зростаючу доступність для різних соціальних груп. Польські університети не лише пропонують широкий спектр навчальних програм, але й активно адаптуються до сучасних викликів, забезпечуючи якісну підготовку фахівців, орієнтованих на глобальні потреби ринку праці.

Таким чином, на сучасному етапі, упровадження системи, заснованої на результатах навчання, в польській вищій освіті є важливим кроком у напрямку модернізації освітніх процесів, підвищення якості освіти та адаптації до потреб ринку праці. Цей процес продовжує розвиватися, створюючи нові можливості для студентів і сприяючи розвитку суспільства в цілому.

Висновки

Результати дослідження підтверджують, що університетська освіта Польщі впродовж XX – початку XXI століття зазнала комплексних трансформацій, які вплинули на її структуру, функціонування та інтеграцію до європейського освітнього простору. Значні зміни відбулися у напрямі розширення доступу до освіти для різних верств населення, демократизації освітніх можливостей і розвитку приватного сектора вищої освіти. Зростання кількості навчальних закладів, студентів і програм навчання сприяло як регіональному розвитку, так і інтеграції Польщі в глобальну економіку. Болонський процес, Національна рамка кваліфікацій та реформи, закладені в законі «Конституція для науки», стали ключовими інструментами цих змін, створивши основи для сучасної, конкурентоспроможної системи університетської освіти.

Інтеграція Польщі до європейського освітнього простору, впровадження трициклової системи навчання, мобільності студентів і викладачів, а також акцент на результатах навчання суттєво підвищили якість освітніх послуг та їхню відповідність потребам ринку праці. Університети отримали автономію у формуванні освітніх програм і фінансовому управлінні, що сприяло підвищенню їхньої ефективності та гнучкості. Водночас залучення зовнішнього фінансування, посилення зв'язків із бізнесом і міжнародними партнерами сприяли розвитку інновацій та підготовці фахівців для сучасної економіки. Усі ці аспекти засвідчують, що модернізація польської університетської освіти є невід'ємною частиною її стратегічного розвитку, що триває й сьогодні.

Список використаних джерел

1. Sławinski S. Raport o reformie szkolnej 1991–1993. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994. 64 s.
2. Froment E. Quality assurance and the Bologna and Lisbon objectives. Embedding Quality Culture in Higher Education. 2007. P. 11–13.
3. Sławinski S. Reforma szkolna w III Rzeczypospolitej. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1996. 104 s.
4. Geryk M. Społecznie odpowiedzialna uczelnia jako ważne ogniwo gospodarki rynkowej. Polska w gospodarce światowej – szanse i zagrożenia rozwoju. Warszawa: PTE, 2012.
5. Goriszowsk W. Menedżeryzm oświatowy w warunkach transformacji ustrojowej w Polsce. Wydział Zamiejscowy w Piotrkowie Trybunalskim. Piotrków Trybunalski: Wydawnictwo WSP WZ, 1995. 102 s.
6. Punkty ECTS – co to jest? URL : <https://www.puw.pl/pl/strefa-wiedzy/punkty-ects-co-jest>. (дата звернення 01.01.2025).
7. Siwiński W. Jestem zwolennikiem powołania rad nadzorczych czy powierniczych, jako głównych organów sprawujących nadzór nad uczelniami. Офіційний сайт «Forum Akademickie». URL: <http://www.forumakad.pl/archiwum/98/6/artykuly/11-agera.htm/>.(дата звернення 01.01.2025).
8. European Commission. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Delivering on the Modernisation Agenda for Universities: Education, Research and Innovation. Brussels, 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52006DC0208>. (дата звернення 01.01.2025).
9. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Konstytucja dla Nauki: Przewodnik po reformie. Warszawa: MNiSW, 2018. 56 s. URL: <https://www.gov.pl/web/nauka/konstytucja-dla-nauki-2>. (дата звернення 01.01.2025).
10. Гришук Ю. Адаптація польського законодавства про вищу освіту до вимог Європейського Союзу. Оświatologia. 2016. № 5. С. 75–79.
11. Проект. Регіональний ринок освітніх послуг в Україні та Польщі: порівняльний аналіз. Офіційний сайт центру соціальних досліджень. URL : http://csr.co.ua/pdf/projekt_oswiata_poski_ukrainy_ua.pdf. (дата звернення 01.01.2025).
12. Szulc T. Dynamika przemian w szkolnictwie wyższym w Polsce a realizacja procesu bolońskiego. Edukacja i nauka w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007–2013. Wrocław: Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, 2015. 125 s.
13. Ranking Szkół Wyższych Perspektywy 2024. Prezentujemy 11 najlepszych uczelni. URL: <https://kobieta.onet.pl/wiadomosci/ranking-szkol-wyzszych-perspektywy-2024-11-najlepszych-uczelni-w->

polsce/sbe84ds?utm_source=yandex.ru_viasg_kobieta&utm_medium=referral&utm_campaign=leo_automatic&srcc=undefined&utm_v=2. (дата звернення 01.01.2025).

14. Roczny Plan Działania na rok: 2024. URL: <https://www.rozwojspoleczny.gov.pl/media/130738/zal1do69.pdf>. (дата звернення 01.01.2025).